
РЕЦЕНЗІЇ

УДК 821.161.2:008](477.51)(049.32)

DOI 10.31654/2520-6966-2018-11f-93-306-310

Л. І. Драчук

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри слов'янської філології, компаративістики та перекладу Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Рецензія на збірник наукових праць "Література та культура Полісся", випуск 90, серія "Історичні науки"

На сучасному етапі, коли відбуваються великі зміни у житті нашого народу, не можна недооцінювати роль культури, її важливість для суспільства.

Важливу роль у вивченні складних культурно-історичних процесів і явищ, характерних для розвитку української національної культури, відіграє науково-періодичне видання "Література та культура Полісся". Збірник наукових праць, який започаткований у 1990 році доктором філологічних наук, заслуженим діячем науки і техніки України, професором Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, відомим ученим України Григорієм Васильовичем Самойленко, набув широкого розголосу серед наукової громадськості не лише України, а й інших країн світу. Одне із важливих завдань, яке визначає багатолітню систематичну діяльність, полягає у збиранні, вивченні і популяризації матеріалів з історії регіональної культури.

На сторінках наукового видання публікуються статті, присвячені проблемам філології, історії України та різним аспектам регіоналістики, матеріали про видатних діячів науки та культури, сучасні культурні події. Науковий збірник входить до переліку фахових наукових видань.

У листопаді 2018 року побачив світ 90-й випуск видання. У цьому науковому збірнику особлива увага приділяється питанням вивчення культури рідного краю, яка є скарбницею народного досвіду, джерелом високих моральних якостей.

У розвідках, опублікованих на сторінках збірника "Література та культура Полісся" (Історичні науки) у рубриці "Історія культури", у центрі наукового пошуку дослідників – історико-культурні процеси минулих століть, духовні надбання народу, аналіз діяльності відомих українських творців. Це підтверджується ґрунтовними розвідками Є. Кучменко, О. Лейберова, Л. Мицик, А. Бровко, Г. Осіпопої.

У час глобальних суперечок та перетворень великого значення набуває проблема міжкультурного спілкування, толерантність у сприйнятті інших народів і культур. Професор Є. Кучменко розглядає з точки зору історіографії проблеми самоідентичності та міжкультурного діалогу в політиці. Вчена аналізує погляди Ч. Тейлора, У. Кімліки, С. Бенхабіб та ін. щодо впливу культурних факторів на політичні процеси, теоретично обґрунтовує і переконливо доводить значення проблеми міжкультурного спілкування та право етносів, націй на самоідентичність у глобальному світі [1, с. 152].

У дослідженні О. Лейберова "Майже забутий" представлені біографічні відомості письменника, поета та перекладача Федора Івановича Корбелецького. Основну увагу автор статті акцентує на періоді життя Федора Івановича в Україні (1818–1830 рр.), який раніше не вивчався науковцями. На основі нових архівних джерел, здійснюється аналіз життєвого шляху письменника. Дослідник зазначає: "Людська історія" – це не лише біографія конкретної людини, а й внутрішній світ особистості, її характер, емоції, світогляд, психологія. Історична біографістика дає змогу через особистість доповнити історію" [2, с. 163].

На сторінках наукового видання "Література та культура Полісся" неодноразово були надруковані матеріали присвячені історії розвитку Ніжинської вищої школи (Г. Самойленко, О. Самойленко, Т. Пінчук та ін.). У цих наукових розвідках обґрунтовувався вклад талановитих професорів, викладачів, через яких здійснювалися зв'язки Ніжинської гімназії вищих наук з культурними й освітніми закладами європейських країн.

Автор статті Л. Мицик "Микола Лавровський – перший директор Ніжинського історико-філологічного інституту", систематизує документальний та фактичний матеріал щодо постаті М. О. Лавровського, який очолював виш з 1875 по 1882 роки. Дослідниця доводить, що М. О. Лавровський – блискуче впорався з поставленим перед ним завданням – створенням у місті у 1875 році вищої освітньої установи нового типу з підготовки вчительських кадрів, виявивши видатні якості адміністратора, господарника, педагога, вченого [4, с. 194].

Дослідження минулого вітчизняної освіти надає можливість вивчити історичний досвід та обґрунтувати особливості функціонування системи жіночих шкіл, питання виховного процесу у різних типах навчальних закладів.

У науковій розвідці А. Бровко "Людмилиньська жіноча школа сільського домоведення та садибного господарства" висвітлено діяльність одного з навчальних закладів у Чернігівській губернії початку ХХ століття. Дослідниця акцентує увагу на характеристиці цього навчального закладу, її фінансуванні, специфіці, правилах прийому учениць: "... відсутність необхідних знань у сфері сільського господарства була основною причиною занепаду господарств..., тому Людмилиньська школа мала стати тим навчальним закладом, який надасть необхідні знання для ведення домашнього господарства та розвитку домашнього виробництва" [5, с. 206]. Автор розкриває історію становлення, обґрунтовує роль Людмилиньської школи для населення.

Важливим показником духовності народу, унікальним явищем в історії культури є бібліотеки. Дослідження розвитку бібліотечної справи, вивчення історії становлення бібліотеки першого на теренах України вищого педагогічного закладу – історико-філологічного інституту О. Безбородька в роки революції 1917–1920 рр., присвячена наукова розвідка Г. Осіпової.

У 2020 році бібліотека готується відзначити свій 200-річний ювілей. "Неодноразова зміна назви бібліотеки як структурного підрозділу відображала зміни статусу найвищого навчального закладу... Автор наголошує, що постала потреба у детальному вивченні її історії, відтворенні цілісної картини бібліотечного життя того часу, поверненні маловідомих імен бібліотечних працівників" [6, с. 216]. Використовуючи як опубліковані так і неопубліковані джерела різних фондів та архівосховищ, дослідниця прослідковує становлення та особливості розвитку бібліотеки Ніжинського історико-філологічного інституту.

Приклади для наслідування, довід добрих справ шукають у минулому. Благодійна діяльність спрямована на вирішення суспільних проблем, поліпшення умов громадського життя, реалізації програм національно-культурного розвитку. У дослідженні О. Лейберова на основі раніше введених у науковий обсяг архівних матеріалів, розглянуто благодійну діяльність дворян Ніжинського повіту в сфері будівництва пам'ятників у різних містах російської імперії. Автор прослідковує динаміку процесу доброчинності та його мотиваційні складові [3, с. 178].

Вихід кожного випуску збірника наукових праць "Література та культура Полісся" є вагомим внеском у дослідження історії рідного краю, багатовекторності культурних процесів в Україні. Надзвичайну цінність має те, що наукові розвідки, представлені у науковому виданні допомагають осмислити неповторність і унікальність нашої культури, спонукають до нових пошуків і досліджень.

Література

1. Кучменко Е. М. Історіографічний огляд міжкультурного діалогу та самоідентичності в політиці. *Література та культура Полісся. Серія "Історичні науки"* / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 90. № 9 С. 152–163.

2. Лейберов О. О. "Майже забутий" – матеріали до біографії Федора Івановича Корбелецького. *Література та культура Полісся. Серія "Історичні науки"* / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 90. № 9. С. 163–178.

3. Лейберов О. О. "Приглашая усердных соотечественников к участию в сем патриотическом предприятии..." – благодійна діяльність дворянства Ніжинського повіту Чернігівської губернії у справі будівництва пам'яників у XIX столітті. *Література та культура Полісся. Серія "Історичні науки"* / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 90. № 9. С. 178–194.

4. Мицик Л. М. Микола Лавровський – перший директор Ніжинського історико-філологічного інституту. *Література та культура Полісся. Серія "Історичні науки"* / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 90. № 9. С. 194–206.

5. Бровко А. Г. Людмилиньська жіноча школа сільського домоведення та садібного господарства. *Література та культура Полісся. Серія "Історичні науки"* / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 90. № 9. С. 206–216.

6. Осіпова Г. С. Сторінки історії бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя: роки революції (1917–1920 рр.). *Література та культура Полісся. Серія "Історичні науки"* / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 90. № 9. С. 216–254.

Literature

1. Kuchmenko E. M. Historiographical review of intercultural dialogue and self-identity in politics. *Literature and Culture of Polissya. Vol. 90. Series "History Research". № 9* / editor-in-chief H.V. Samoylenko. Nizhyn: NDU named after Gogol, 2018. P. 152–163.

2. Leiberov O. "Practically forgotten" – materials for the biography of Foydor Ivanovich Korbeletsky. *Literature and Culture of Polissya. Vol. 90. Series "History Research". № 9* / editor-in-chief H. V. Samoylenko. Nizhyn: NDU named after Gogol, 2018. P. 163–178.

3. Leiberov O. O. "Inviting sustainable conflicts to participate in the semiconary patriotic enterprise..." – charitable work of the nobility of the Nizhyn county of

Chernihiv province in the construction of monuments in the nineteenth. *Literature and Culture of Polissya. Vol. 90. Series "History Research". № 9* / editor-in-chief H.V. Samoylenko. Nizhyn: NDU named after Gogol, 2018. P. 178–194.

4. Mytsyk L.M. Mykola Lavrovskiy – the first director of Nizhyn Institute of History & Philology. *Literature and Culture of Polissya. Vol. 90. Series "History Research". № 9* / editor-in-chief H. V. Samoylenko. Nizhyn: NDU named after Gogol, 2018. P. 194–206.

5. Brovko A. G. Ludmylinskaya women school of agricultural housekeeping and garden household. *Literature and Culture of Polissya. Vol. 90. Series "History Research". № 9* / editor-in-chief H. V. Samoylenko. Nizhyn: NDU named after Gogol, 2018. P. 206-216.

6. Osipova H. S. The history pages of the Nizhyn Gogol State University: the years of revolution (1917–1920). *Literature and Culture of Polissya. Vol. 90. Series "History Research". № 9* / editor-in-chief H. V. Samoylenko. Nizhyn: NDU named after Gogol, 2018. P. 216–254.